

Válka Roseových

Jana a Richard Roseovi byli manželé ve vypjatém rozvodovém řízení, v němž měli oba připravenou vlastní variantu dohody o vypořádání společného jmění manželů. Jana ve snaze přesvědčit Richarda, aby přistoupil na její verzi dohody, mu zaslala dopis obsahující písemný návrh dohody s upozorněním, že pokud na ni nepřistoupí, řekne policii, že ji znásilnil a že také může doložit svými „suvénýry“ z dob, kdy jejich manželství fungovalo a zahrnovalo i poněkud „divočejší“ sexuální praktiky (ve skutečnosti však provozované se souhlasem obou zúčastněných). Tomuto jejímu návrhu se Richard vysmál, že má dobré právníky a že v žádném případě jí nic nepodepíše.

Jana později, na základě rady své známé, trestní oznámení na Richarda stejně podala, ovšem výhradně kvůli tomu, že by jí trestní stíhání manžela údajně mohlo u rozvodového soudu pomoci.

Když bylo Richardovi doručeno usnesení o zahájení trestního stíhání pro znásilnění Jany [kvalifikované podle § 185 odst. 1 alinea první, odst. 2 písm. a) tr. zákoníku], zavolał si stranou Borise, zaměstnance své stavební firmy, a poprosil ho, aby jeho ženě důrazně vysvětlil, ať kouká nedělat hlouposti, „stáhne“ trestní oznámení a přistoupí na jeho dohodu o vypořádání společného jmění. Přitom mu kladl na srdce, že o tom nesmí nikomu říci a Janu ve skutečnosti nesmí nijak zranit, neboť by pak měla v ruce další zbraň proti němu.

Boris si přesto vzal na pomoc kamaráda Volod'u, kterého do svého úkolu zasvětil. Počkali si na Janu, když procházela opuštěným tmavým podchodem, obstoupili ji, vzali její čínčilový kožich „z druhé ruky“ v hodnotě 7.000,- Kč, který před ní zapálili a řekli, že jestli nepřestane dělat manželovi problémy a nepřistoupí na jeho dohodu o vypořádání, mohla by to být příště ona, kdo místo činčily pozná plameny na vlastní kůži. Jana se jich však nezalekla a s klidnou tváří jim sdělila, že její milenec pracuje u policie, a až mu vše řekne, oba dva budou zavřeni až zčernají, a otočila se k odchodu.

Boris i Volod'a, kteří v České republice nepobývali legálně, na sebe vylekaně pohlédli a Boris vytáhl svou bez příslušného povolení drženou střelnou zbraň a němě pokynul k odcházející ženě. Volod'a však zavrtěl hlavou, neboť zbraň nebyla opatřena tlumičem, a namísto toho vytáhl vlastní nůž. Doběhli vzdalující se Janu, Boris ji povalil na zem a Volod'a jí zasadil dvě hluboké rány do zad. Poté z místa uprchli. Jana na následky způsobených bodných ran zemřela.

Otázky

1. Jak trestněprávně posoudíte jednání Jany ? Odůvodněte
2. Jak trestněprávně posoudíte jednání Richarda ? Odůvodněte.
3. Jak trestněprávně posoudíte jednání Borise a Volodi ? Odůvodněte.
4. Když policejní orgán zahájil trestní stíhání Borise a Volodi pro jednání uvedené v zadání, poučil je, že musí mít obhájce a stanovil jim lhůtu k jeho zvolení. Boris ani Volodě si však ve stanovené lhůtě obhájce nezvolili. Jak bude policejní orgán postupovat ? Odůvodněte.
5. Trestní stíhání Richarda pro údajné znásilnění Jany vyústilo až v podání obžaloby k příslušnému soudu. Předseda senátu tohoto soudu obžalobu (a spisový materiál) přezkoumal a rovnou dospěl k závěru, že skutek není trestným činem a není důvod k postoupení věci, nařídil tedy předběžné projednání obžaloby, po němž v senátě rozhodli usnesením tak, že trestní stíhání Richarda z tohoto důvodu zastavili. Odpovídal postup soudu zákonu ? Odůvodněte.
6. Uvažte případ, že by Jana řekla o údajném znásilnění své kamarádce a trestní oznámení na Richarda by pak pro toto „znásilnění“ podala místo Jany její kamarádka. Potřeboval by policejní orgán souhlas Jany k trestnímu stíhání Richarda pro skutek, který měl spočívat v násilném donucení k souloži, ačkoliv Jana zemřela tak, jak je uvedeno v zadání? Odůvodněte.
7. Krajský soud rozhodl o Richardově jednání uvedeném v zadání odsuzujícím rozsudkem. Proti tomuto rozsudku Richard ani státní zástupce nepodali odvolání a rozsudek tak nabyl právní moci. Poté v zákonné lhůtě podle § 265e tr. řádu Richard prostřednictvím obhájce podal dovolání, ve kterém namítal nesprávné právní posouzení skutku. Který orgán bude příslušný pro rozhodnutí o jeho dovolání a jak rozhodne ? Odůvodněte.

Poznámka:

1. *U všech závěrů obsažených v odpovědích týkajících se subsumpce případu pod zákonné ustanovení musí být ustanovení přesně citováno (nejen jeho název, ale i číslo paragrafu, odstavce, písmeno, alinea).*
2. *Při subsumpci musí být provedena konfrontace požadavků obsažených v zákonném ustanovení se skutkovým zjištěním (podobně jako to činí soud ve výroku rozsudku).*
3. *Závěry obsažené v odpovědích musí být náležitě odůvodněny (např. třeba uvést, proč třeba určité jednání posuzovat jako účastenství ve formě návodu a nikoli jako spolupachatelství).*

ŘEŠENÍ /1/101/

1) Jana se dopustila přečinu vydírání podle § 175 odst. 1 tr. zák. a zločinu křivého obvinění podle § 345 odst. 2, odst. 3 písm. c) tr. zák. spáchaných ve vícečinném souběhu.

Jana Richardovi sdělila, že pokud nepřistoupí na její návrh dohody o vypořádání společného jmění manželů, podá na něj trestní oznámení pro znásilnění. V úmyslu donutit Richarda ke kýženému jednání mu tedy vyhrožovala tím, že jinak iniciuje jeho trestní stíhání.

Podle § 175 odst. 1 tr. zák. se trestného činu vydírání dopustí ten, kdo jiného násilím, pohrůžkou násilí nebo pohrůžkou jiné těžké újmy nutí, aby něco konal, opominul nebo trpěl. Jana pod pohrůžkou možného trestního stíhání, které lze považovat za jinou těžkou újmu ve smyslu citovaného ustanovení, nutila Richarda, aby podepsal příslušnou dohodu, tedy aby něco konal, přičemž k dokonání tohoto trestného činu postačí užití takové výhrůžky, aniž by bylo třeba, aby podle ní nucená osoba skutečně jednala. Jana tedy naplnila skutkovou podstatu trestného činu vydírání podle § 175 odst. 1 tr. zák.

Podle § 14 odst. 2 tr. zák. jsou přečiny ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí do pěti let. Za úmyslný trestný čin podle § 175 odst. 1 tr. zák. lze uložit trest odnětí svobody na šest měsíců až čtyři léta a jedná se tak o přečin.

Jana tedy pohrůžkou jiné těžké újmy nutila jiného, aby něco konal.

Poté, co uvedená výhrůžka nesplnila Janino očekávání, rozhodla se Jana, že na Richarda přesto vykonstruované, avšak věrohodně podložené trestní oznámení podá, a to v úmyslu využít trestního stíhání manžela ku svému prospěchu v rozvodovém řízení.

Trestného činu křivého obvinění se podle § 345 odst. 1 tr. zák. dopustí ten, kdo jiného lživě obviní z trestného činu. Lživým obviněním je nepravdivé tvrzení, že se jiná osoba dopustila trestného činu, přičemž ze zadání jasně vyplývá, že Janino tvrzení bylo smyšlené. Pokud tak navíc učinila v přímém úmyslu přivodit Richardovi trestní stíhání, naplnila znaky speciální skutkové podstaty trestného činu křivého obvinění podle § 345 odst. 2 tr. zák. Jana také jednala v úmyslu zhoršit tím Richardovo postavení v rozvodovém řízení, tedy mu ve smyslu § 345 odst. 3 písm. c) tr. zák. způsobit vážnou újmu (nešlo přitom o narušení rodinných vztahů, které již zjevně narušeny byly). Za tento úmyslný trestný čin lze uložit trest odnětí svobody na dvě léta až osm let a jedná se tedy dle výše citovaného ustanovení § 14 odst. 3 tr. zák. o zločin.

Jana tedy dále jiného lživě obvinila z trestného činu v úmyslu přivodit jeho trestní stíhání.

Za jeden skutek se považují ty projevy vůle pachatele navenek, které jsou příčinou následku významného z hlediska trestního práva, pokud jsou zahrnuty zaviněním. Možnost lživého obvinění Richarda bylo nejprve použito Janou jako pohrůžka v úmyslu donutit jej k podpisu příslušné dohody. Až později, poté co se toto nezdařilo, pojala Jana na základě rady své známé úmysl Richarda skutečně lživě obvinít, nikoliv však již s cílem donutit jej k určitému jednání, ale zapříčiněním jeho trestního stíhání získat výhodu v rámci rozvodového řízení. Jednalo se tedy o dvě samostatná jednání vedená různými záměry Jany a uvedené trestné činy tak byly spáchaný dvěma skutky, tedy ve vícečinném souběhu, neboť mezi jejich spáchaním nebyl ohledně Jany pro žádný z uvedených skutků vyhlášen odsuzující rozsudek.

2) Richard se dopustil návodu k přečinu vydírání podle § 24 odst. 1 písm. b), § 175 odst. 1 tr. zák.

Richard v úmyslu předejít svému trestnímu stíhání, možným problémům v rozvodovém řízení a donutit Janu, aby podepsala jeho variantu dohody o vypořádání společného jmění manželů, požádal svého zaměstnance, aby Janě důrazně vysvětlil, že nemá dělat problémy, aniž by jí však měla být způsobena skutečná újma na zdraví. Richard tedy, obdobně jako Jana usiloval o to, aby na základě určité pohrůžky jednala dle jeho vůle. V jeho případě se však mělo jednat o pohrůžku násilím v úmyslu donutit Janu, aby něco konala („stáhla trestní oznámení“ a podepsala jeho verzi dohody o vypořádání společného jmění manželů). Relevantní skutkovou podstatou tak bude opět skutková podstata trestného činu vydírání podle § 175 odst. 1 tr. zák. Richard sám však fakticky Janu k ničemu nenutil, neboť o to požádal svého zaměstnance Borise.

Podle § 24 odst. 1 písm. b) tr. zák. je účastníkem na dokonaném trestném činu nebo jeho pokusu ten, kdo úmyslně vzbudil v jiném rozhodnutí spáchat trestný čin. Richard svou žádostí vzbudil v Borisovi rozhodnutí Janu uvedeným způsobem v jeho prospěch vydírat, přičemž samotné provedení ponechal na jeho vůli (a nelze tedy hovořit o zosnování nebo zorganizování trestného činu ve smyslu § 24 odst. 1 písm. a) tr. zák.) s výhradou, že při tom důrazně vysvětlování Janě ale ve skutečnosti nesmí být způsobeno žádné zranění, z čehož vyplývá, že byl srozuměn minimálně s pohrůžkou násilím, maximálně pak možná s použitím násilí menší intenzity (tak, aby nedošlo ke zranění), rozhodně však ne s Janiným usmrcením. V rámci tohoto svého zavinění tedy bude trestně odpovědný jako účastník na trestném činu Borise (který byl dokonán a je tedy splněna podmínka akcesority účastenství vyjádřená v návěti ustanovení § 24 odst. 1 tr. zák.), tedy pouze k trestnému činu vydírání podle § 175 odst. 1 tr. zák., neboť ve vztahu k ostatním trestným činům spáchaných Borisem se z jeho strany jedná o nepochybný exces z Richardova návodu, za který tak není trestně odpovědný.

Trestný čin vydírání podle § 175 odst. 1 tr. zák. je přečinem (viz odůvodnění otázky ad 1).

Richard tedy vzbudil v jiném úmysl pohrůžkou násilí nutit jiného, aby něco konal, přičemž došlo k dokonání tohoto činu.

3) Boris a Volod'a se jako spolupachatelé podle § 23 tr. zák. dopustili přečinu vydírání podle § 175 odst. 1 tr. zák. v jednočinném souběhu s přečinem poškozením cizí věci podle § 228 odst. 1 tr. zák., vše ve vícečinném souběhu se zvlášť závažným zločinem vraždy podle § 140 odst. 2, odst. 3 písm. j) tr. zák.

Boris sám se dále ve vícečinném souběhu dopustil přečinu nedovoleného ozbrojování podle § 279 odst. 1 tr. zák.

Boris, který si vzal na pomoc kamaráda Volod'u, Janu nejprve vyhledali, aby jí „důrazně“ vysvětlili, že má Borisově nadřazenému žádaným způsobem vyhovět. Jako prostředek takového důrazného vysvětlení zapálili její činičilový kožich v hodnotě 7.000,- Kč s tím, že pokud je neuposlechne, zapálí i jí samotnou.

Boris a Volod'a tak pohrůžkou násilí spáchali jednak přečin vydírání podle § 175 odst. 1 tr. zák. (srov. odůvodnění odpovědi na předchozí dvě otázky). Jednak však také zničili Janin kožich v ceně 7.000,- Kč, který bez násilí či jiného nátlaku na její vůli vzali za účelem jeho okamžitého demonstrativního zničení. Hodnota kožichu byla přitom ve smyslu § 138 tr. zák. nikoliv nepatrná, čímž naplnili i skutkovou podstatu trestného činu poškození cizí věci podle § 228 odst. 1 tr. zák., kterýžto trestný čin spáchá ten, kdo zničí, poškodí nebo učiní

neupotřebitelnou cizí věc a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoliv nepatrnou. Za trestný čin poškození cizí věci podle § 228 odst. 1 tr. zák. lze uložit trest odnětí svobody až na jeden rok. S přihlédnutím k výše citovanému ustanovení § 14 odst. 2 tr. zák. se jedná o přečin.

Boris a Volod'a se jednání dopustili společně a ve smyslu § 23 tr. zák. je třeba posuzovat je jako spolupachatele.

Tedy: Boris a Volod'a společným jednáním:

jednak jiného pohrůžkou násilí nutili, aby něco konal

jednak zničili cizí věc a způsobili tak na cizím majetku škodu nikoliv nepatrnou

Boris a Volod'a však dále, z obavy před možným oznámením jejich trestné činnosti, způsobili Janě bodná zranění, v jejichž důsledku zemřela. Podle § 140 odst. 1 tr. zák. se dopustí trestného činu vraždy ten, kdo jiného úmyslně usmrtí, přičemž dojde-li k usmrcení osoby s rozmyslem nebo po předchozím uvážení, budou naplněny znaky samostatné skutkové podstaty trestného činu vraždy podle § 140 odst. 2 tr. zák., která je ke skutkové podstatě uvedené v § 140 odst. 1 tr. zák. ve vztahu speciality. Za rozmysl je pak považována myšlenková činnost pachatele předcházející bezprostředně nebo na krátkou dobu spáchání činu, při kterém má pachatel možnost zhodnotit důvody, jež svědčí pro jeho rozhodnutí vraždu spáchat, i důvody, které jej mohou od vraždy odrazovat, jakož i zvolit vhodné prostředky pro jeho spáchání a zvážit rozhodné důsledky svého činu. Boris a Volod'a měli možnost zvážit důsledky svého jednání, když se bezprostředně před samým jednáním z pragmatických důvodů (hlučnosti střelné zbraně) konkludentně shodli na použití nože, nikoliv pistole (V tomto směru však jejich dohoda o volbě zbraně nenaplnuje znak předchozího uvážení, pro nějž je typické dlouhodobější plánování samotného činu, které bude zpravidla samotnému spáchání předcházet v delším časovém horizontu.). Boris a Volod'a jednající ve snaze znemožnit Janě oznámení jejich trestné činnosti tak nejen, že jednali v úmyslu přímém ve smyslu § 15 odst. 1 písm. a) tr. zák., ale jednali i za okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby podle § 140 odst. 3 písm. j) tr. zák., která spočívá v pohnutce směřující k zakrytí jiného trestného činu.

Za úmyslný trestný čin vraždy podle § 140 odst. 2, odst. 3 písm. j) tr. zák. lze uložit trest odnětí svobody na patnáct až dvacet let nebo trest výjimečný. Podle § 14 odst. 3 tr. zák. věta za středníkem jsou zvláště závažnými zločiny ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let. Proto půjde v tomto případě o zvláště závažný zločin.

I tento trestný čin byl spáchán společným jednáním Borise a Volodi, tedy ve spolupachatelství podle § 23 tr. zák.

Tedy Boris a Volod'a dále společným jednáním jiného s rozmyslem úmyslně usmrtili v úmyslu zakrýt jiný trestný čin.

Boris měl navíc v držení střelnou zbraň, k čemuž však je dle zákona třeba oprávnění, které neměl. Podle § 279 odst. 1 tr. zák. se dopustí trestného činu nedovoleného ozbrojování ten, kdo bez povolení vyrobí, sobě nebo jinému opatří nebo přechovává střelnou zbraň nebo její hlavní části nebo díly nebo ve větším množství střelivo nebo zakázaný doplněk zbraně. Boris tedy přechováváním takové zbraně naplnil i skutkovou podstatu tohoto trestného činu, za nějž lze uložit trest odnětí svobody až na dvě léta a jde tedy ve smyslu § 14 odst. 2 tr. zák. o přečin. Tento trestný čin však byl však spáchán toliko jednáním Borise, na němž se Volod'a nepodílel.

A dále tedy Boris sám bez povolení přechovával střelnou zbraň.

Vzhledem k tomu, že za jeden skutek se považují všechny ty projevy vůle pachatele navenek, které jsou příčinou následku významného z hlediska trestního práva, pokud jsou zahrnuty zaviněním, bylo vyhrožování Janě s demonstrativním zničením jejího kožichu ve smyslu uvedené definice jedním skutkem, jímž byly spáchány dva trestné činy v jednočinném souběhu. Naproti tomu Janino usmrcení, k němuž se oba pachatelé rozhodli až po spáchání předcházejících trestných činů, bylo skutkem samostatným. Stejně tak Borisovo přechovávání střelné zbraně bez příslušného povolení nebylo v tomto směru součástí žádného z uvedených skutků a je tak dalším samostatným skutkem a v případě dvou posledně uvedených trestných činů se tak jednalo o souběh vícečinný.

4) Policejní orgán podle § 38 odst. 1 tr. řádu věta druhá požádá příslušný soud, aby jim podle § 39 tr. řádu ustanovil obhájce.

Podle § 36 odst. 3 tr. řádu musí mít obviněný obhájce již v přípravném řízení, koná-li se řízení o činu, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice převyšuje 5 let. U Borise i Volodi je tedy dán tento důvod nutné obhajoby (viz odpověď na otázku č. 3).

Jestliže obviněný nemá v přípravném řízení obhájce, ačkoliv se jedná o případ nutné obhajoby podle § 36 tr. řádu, musí mu policejní orgán podle § 38 odst. 1 tr. řádu určit lhůtu k jeho zvolení. Podle věty druhé téhož ustanovení nezvolí-li si obviněný ve stanovené lhůtě, bude mu obhájce ustanoven, a to na základě opatření soudce postupem podle § 39 tr. řádu.

U Borise a Volodi přitom, vzhledem k právní kvalifikaci jejich jednání (viz odpověď na otázku č. 3), nepřichází v úvahu novelou č. 459/2011 Sb. do trestního řádu nově zavedený institut vzdání se obhájce, neboť podle § 36b odst. 1 tr. řádu je vyloučen v případech, kdy jde o trestní stíhání pro trestný čin, za nějž lze obviněnému uložit výjimečný trest.

5) Postup soudu byl zákonný a za použití § 119 odst. 1, § 172 odst. 1 písm. b) tr. řádu odpovídal právní úpravě obsažené pro takové případy v § 185 – 188 tr. řádu.

Předseda senátu podle § 185 tr. řádu přezkoumává podanou obžalobu z hlediska, zda-li je způsobilým podkladem pro konání hlavního líčení. Podle § 186 písm. c) tr. řádu dojde-li přitom k závěru, že jsou tu okolnosti odůvodňující zastavení trestního stíhání podle § 172 odst. 1 tr. řádu, nařídí její předběžné projednání v zasedání senátu. Podle § 172 odst. 1 písm. b) tr. řádu je důvodem k zastavení trestního stíhání není-li skutek, pro který se trestní stíhání vede, trestným činem a není důvod k postoupení věci. Podle § 185 odst. 1 tr. řádu probíhá předběžné projednání obžaloby v zasedání senátu, v němž může být podle § 188 odst. 1 písm. c) tr. řádu z důvodu uvedeného v § 172 odst. 1 písm. b) tr. řádu rozhodnuto o zastavení trestního stíhání.

Zákonná byla i forma rozhodnutí usnesením, neboť v § 188 odst. 1 tr. řádu není forma rozhodnutí soudu uvedena a podle § 119 odst. 1 tr. řádu rozhoduje soud, pakliže zákon nestanoví něco jiného, usnesením.

6) V trestním stíhání pro zvláště závažný zločin znásilnění podle § 185 odst.1, odst. 2 tr. zák. spáchaný mezi manžely je podle § 163 odst. 1 tr. řádu třeba souhlasu poškozeného manžela, policejní orgán by takový souhlas nepotřeboval pouze v případě, že Jana by zemřela v důsledku samotného znásilnění.

Podle § 163 odst. 1 tr. řádu lze trestní stíhání pro skutek kvalifikovaný jako znásilnění podle § 185 odst.1, odst. 2 tr. zák. proti tomu, kdo je nebo v době spáchání činu byl ve vztahu k poškozenému manželem, zahájit (případně v již zahájeném trestním stíhání pokračovat) pouze se souhlasem poškozeného. Jana přitom byla Richardovou manželkou.

V § 163a odst. 1 tr. řádu jsou dány podmínky, při jejichž splnění souhlas poškozeného k trestnímu stíhání třeba není, nicméně podle písm. a) tohoto ustanovení není souhlas poškozeného třeba, jde-li o trestní stíhání pro čin, kterým byla poškozenému způsobena smrt. Janina smrt však nebyla způsobena předmětným (fiktivním) znásilněním, ale až jednáním Borise a Volodi, protože policejní orgán nemůže případné trestní stíhání pro tvrzené znásilnění bez Janina souhlasu zahájit (příp. v již zahájeném pokračovat), ačkoliv Jana zemřela.

7) O Richardově dovolání bude podle § 265c tr. řádu rozhodovat Nejvyšší soud, který jej podle § 265i odst. 1 písm. a) tr. řádu odmítne jako nepřipustné.

K rozhodování o dovolání je podle § 265c tr. řádu příslušný Nejvyšší soud. Podle § 265a odst. 1 tr. řádu lze dovoláním napadnout pravomocné rozhodnutí soudu ve věci samé, jestliže soud rozhodl ve druhém stupni a zákon to připouští. V řešeném případě si však Richard podal dovolání proti rozsudku, kterým soud rozhodl v prvním stupni (ve věci nebylo podáno odvolání a rozsudek tak nabyl právní moci) a proti takovému rozhodnutí tedy není dovolání přípustné, protože jej Nejvyšší soud podle § 265i odst. 1 písm. a) tr. řádu odmítne.

